

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4101-014-02/2014
P/14/122

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/122 – Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny uczenia się w szkołach publicznych.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
<i>Kontroler</i>	Natalia Kajzer, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91617 z dnia 12 września 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Szkoła Podstawowa im. Lotników Alianckich w Iłowej, ul. Piaskowa 2, 68-120 Iłowa (Szkoła).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Dyrektorem Szkoły od 1 września 2006 r. jest Beata Laskowska – Trzeciak. (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 liczba dzieci we wszystkich klasach I-III odpowiadała obowiązującym wymogom. Lekcje języków obcych, wychowania fizycznego oraz zajęcia komputerowe odbywały się w odpowiednich liczbowo grupach, choć dopiero w toku kontroli zapewniono adekwatną liczbę stanowisk komputerowych. Organizując pracę uczniów uwzględniono potrzebę równomiernego obciążania zajęciami, ale sposób utworzenia rozkładów zajęć nie zapewniał wszystkim uczniom higieny pracy umysłowej - lekcje wymagające zwiększonej koncentracji lokowano nie tylko na pierwszych czy ostatnich godzinach, ale również w 78% badanych przypadków łączono je w bloki.

Zapewniono uczniom możliwość korzystania z obiadów w stołówce szkolnej oraz z programów żywieniowych („Owoce w szkole” i „Szkłanka mleka”), a dzieciom, które z różnych przyczyn musiały przebywać dłużej w Szkole, zorganizowano opiekę w świetlicy. Uczniowie korzystali z możliwości pozostawienia w pomieszczeniach Szkoły części podręczników i przyborów szkolnych.

Teren i budynki Szkoły nie spełniały części obowiązujących wymogów, w szczególności w zakresie nierównej nawierzchni przejść i placu rekreacyjnego, niewystarczającego oświetlenia oraz niedostosowania części mebli w pracowni komputerowej do zasad ergonomii.

Zabezpieczono uczniom pomoc przedlekarską w gabinecie pielęgniarki, nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy, a pomieszczenia Szkoły wyposażono w apteczki, choć nie wszystkie były kompletne. Postępowanie w sytuacji zdarzeń, zakwalifikowanych przez Szkołę jako wypadek ucznia, nie odpowiadało obowiązującym przepisom.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena organizacji pracy uczniów

1.1. Liczba uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej w roku szkolnym 2012/2013 wynosiła 346, w roku szkolnym 2013/2014 – 328, a w 2014/2015 – 341. Liczba klas na poziomie nauczania I-III wynosiła odpowiednio: 6, 7 i 6 klas, na poziomie nauczania klasy IV-VI po 9 w każdym roku szkolnym. W klasach I-III w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 oraz II i III w roku 2014/2015 liczebność klas nie przekroczyła zalecanej liczby 26 osób. W klasach I w roku szkolnym 2014/2015, stosownie do art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty² (dalej ustawa o systemie oświaty), liczba uczniów nie przekroczyła 25 osób, a podziału na klasy dokonano z uwzględnieniem roku i miesiąca urodzenia, poczynając od dzieci najmłodszych.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 93-98)

1.2. Organizacja pracy uczniów w kontrolowanym okresie przedstawiała się następująco:

- nauka dzieci w klasach I-III zorganizowana była w odrębnym budynku Szkoły przy ul. Kolejowej 11 (tzw. „mała szkoła”), dzieci w klasach IV-VI w budynku głównym przy ul. Piaskowej 2,
- obowiązywały po jednym rozkładzie zajęć dydaktyczno-wychowawczych na każdy rok szkolny,
- zajęcia rozpoczynały się o stałej porze – od pierwszej lekcji, raz w tygodniu od drugiej lekcji,
- długości przerw międzylekcyjnych wynosiły dziesięć minut, po czwartej lekcji 15 minut (obiad dla IV klas) oraz po piątej lekcji - 20 minut, co umożliwiało zachowanie higieny osobistej uczniów, w sytuacji planowania zajęć wychowania fizycznego na początku lub w środku dnia,
- w klasach I-III łączenie zajęć w bloki dotyczyło wyłącznie zajęć wychowania fizycznego i miało miejsce na pierwszej i drugiej lekcji.

(dowód: akta kontroli str. 12-19)

Spośród 18 skontrolowanych klas IV-VI w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015³ (po sześć w każdym roku) w 17 zachowana została zasada równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, (zaplanowano w każdym dniu podobną liczbę zajęć).

W każdym z kontrolowanych planów lekcji stwierdzono co najmniej jedną z niżej wymienionych nieprawidłowości, tj.:

- w 16 oddziałach (po pięć w latach 2012/2013 i 2013/2014 oraz sześć w 2014/2015) umieszczono na pierwszej lub po piątej godzinie lekcyjnej zajęcia, na których dominowała praca statyczna i długotrwała koncentracja (tj. przyroda lub matematyka),
- w 14 oddziałach (cztery w 2013/2014 i po pięć w latach 2012/2013 i 2014/2015) wystąpiło łączenie przedmiotów wymagających długotrwałej koncentracji, tj. matematyka i przyroda.

(dowód: akta kontroli str. 20-32)

² Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm. Przepis wszedł w życie z dniem 1 września 2014 r.

³ Badanie oddziałów szkolnych pod kątem równomiernego rozkładu zajęć lekcyjnych na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli przeprowadziła Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żaganii (PSSE).

1.3. Zajęcia komputerowe we wszystkich klasach IV-VI stosownie do § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁴ (dalej: rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania) odbywały się w grupach liczących od 8 do 13 uczniów, przy czym uczniom udostępniono 11 stanowisk komputerowych. W dziewięciu grupach (spośród 36 skontrolowanych), liczących od 12 do 13 uczniów, liczba uczniów przekraczała liczbę dostępnych stanowisk, tj.:

- w roku 2013/2014 w klasach: IVa (13 uczniów), IVc, VIa i VIb⁵ (12 uczniów),
- w roku 2014/2015 w klasach: IVb i Va (13 uczniów), IVa, Vb i Vc (12 uczniów).

(dowód: akta kontroli str. 72-78)

W roku szkolnym 2013/2014 w celu podziału uczniów wychodzących z klas III na zajęciach z języków obcych na grupy zaawansowane i niezaawansowane w czerwcu 2013 r. w szkołach w Szczepanowie i Koninie został przeprowadzony test kompetencyjny. Dzieci uczęszczające do szkoły w łowej przydzielono do poszczególnych grup na podstawie umiejętności i ocen końcowych z klas III.

W bieżącym roku szkolnym dzieci zostały podzielone na grupy na podstawie posiadanych umiejętności ocenionych przez nauczycieli szkoły w łowej oraz ocen końcowych z klas III. Uczniowie są przenoszeni, bądź zmieniają grupy w ciągu pierwszego miesiąca roku szkolnego, w zależności od tego jak sobie radzą z nauką.

Nauka języka angielskiego i niemieckiego odbywała się w grupach oddziałowych i międzyoddziałowych, a liczba uczniów w nich nie przekraczała 24.

(dowód: akta kontroli str. 72-73, 79)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015 plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych w 18 zbadanych oddziałach nie został utworzony zgodnie z zasadami higieny pracy umysłowej, bowiem na pierwszej lub po piątej godzinie lekcyjnej umieszczano zajęcia, na których dominowała praca statyczna i długotrwała koncentracja (tj. przyroda i matematyka), natomiast w 14 oddziałach wystąpiło łączenie tych przedmiotów w bloki⁶. Przepis § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁷ (dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny) wymaga natomiast, aby dyrektor zapewnił higieniczne warunki pobytu w szkole. W przypadku jednej klasy w roku 2012/2013 nie uwzględniono również równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, o czym stanowi § 4 cytowanego rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 72-78)

Rozłożenie zajęć z matematyki i przyrody dyrektor Szkoły motywowała tym, że lekcje te częściowo prowadzone są metodami aktywnymi i niekoniecznie oznaczają tylko pracę statyczną, dodatkowo plan uwzględniał w każdym dniu zajęcia, na

⁴ Dz. U. z 2012 r., poz. 204 ze zm.

⁵ W klasie VI w roku szkolnym 2013/2014 obowiązywały przepisy § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MENiS z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.), uchylone z dniem 31.08.2012 r.

⁶ Badaniem objęto 18 spośród 27 oddziałów klas IV-VI, tj. 67% klas. Nieprawidłowości odnosiły się do 100% zbadanych planów.

⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

których miał dominować ruch (plastyka, muzyka, w-f, religia). Ponadto przy tworzeniu planu lekcji należało uwzględnić prowadzenie ćwiczeń w hali miejskiej i w tym zakresie dostosować się również do planu uczniów gimnazjum, którzy w pierwszej kolejności z tej hali korzystają, dodatkowo trzy razy w tygodniu na dwóch pierwszych godzinach lekcyjnych z hali korzystali i nadal korzystają uczniowie z klas I–III. Odnośnie nierównomiernego rozłożenia godzin dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w szkole był zatrudniony jeden anglista, który uczył języka w klasach z podziałem na grupy. Jednocześnie nie mógł mieć zajęć w dwóch grupach.

(dowód: akta kontroli str. 84-87)

Dodatkowo dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w roku szkolnym 2014/2015 zatrudnia dwóch nauczycieli matematyki w pełnym wymiarze godzin. Każdy z nich realizuje dziennie po pięć i sześć godzin matematyki, dlatego też nie ma możliwości ułożenia planu tak, aby przedmiot ten nie wypadł na pierwszej lub po piątej lekcji. Zostanie to wyeliminowane w planie zajęć na rok szkolny 2015/2016.

(dowód: akta kontroli str. 145)

2. Spośród 36 zbadanych grup na zajęciach komputerowych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015, w dziewięciu liczba uczniów przekraczała liczbę dostępnych stanowisk komputerowych o jeden lub dwa, co stanowiło naruszenie zasady sformułowanej w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 72-78)

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły powyższe wynikało z podziału klas na zajęciach z języków obcych – w tym samym czasie jedna grupa miała lekcje z języka niemieckiego lub angielskiego (podstawowego lub zaawansowanego), a druga zajęcia komputerowe.

(dowód: akta kontroli str. 80-83)

Od dnia 8 października 2014 r. pracownia jest już wyposażona w 13 stanowisk komputerowych, co zapewnia każdemu uczniowi dostęp do komputera.

(dowód: akta kontroli str. 101-102)

Ocena cząstkowa

Organizując pracę uczniów uwzględniono potrzebę równomiernego obciążania zajęciami, jednakże pracę większości w latach 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015 zorganizowano w sposób niezgodny z zasadami higieny pracy umysłowej. Zajęcia językowe, informatyki i wychowania fizycznego prowadzono w odpowiednich liczbowo grupach, przy czym w dziewięciu grupach od jednego do dwóch uczniów nie miało zapewnionego dostępu do indywidualnego komputera.

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. W Szkole obowiązywały ustalone przez dyrektora Szkoły w dniu 29 listopada 2013 r. procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz w przypadku zagrożenia ucznia demoralizacją. Ustalono listę 17 sytuacji uznawanych za kryzysowe, wymagające interwencji oraz ustalono sposób postępowania w sytuacji wystąpienia. Procedury obejmowały m.in. sposób postępowania w sytuacji wypadku

podczas zajęć szkolnych, zajęć pozalekcyjnych oraz podczas przerw śródlekcyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 88-92)

2.2. W Szkole funkcjonuje biblioteka, której zadania uregulowano w statucie, regulaminie biblioteki szkolnej oraz regulaminie korzystania ze stanowiska komputerowego w bibliotece. Biblioteka w budynku głównym Szkoły otwarta była w dniach wtorek, środa w godz. 8.00-14.10, w piątek 8.00-13.10 oraz w budynku przy ul. Kolejowej w poniedziałki i czwartki w godz. 8.00-13.00.

(dowód: akta kontroli str. 12)

2.3. Szkoła posiada salę gimnastyczną w budynku głównym oraz salę gimnastyczną w budynku przy ul. Kolejowej. Ponadto zajęcia wychowania fizycznego prowadzone są na sąsiadującej ze Szkołą miejskiej hali sportowej oraz miejskim boisku zlokalizowanym naprzeciwko budynku głównego.

Stan techniczno-sanitarny obu sal gimnastycznych był dobry⁸. Sprzęt sportowy w „małej szkole” był w dobrym stanie technicznym i posiadał certyfikaty, natomiast w budynku głównym używano sprzętu nabytego przed 2002 r. - bez certyfikatów. Zastrzeżenia PSSE sformułowała w stosunku do zaplecza głównej sali gimnastycznej – stanu ścian i sufitów, braku osłon przy punktach świetlnych oraz zamontowania wjazdu do studzienki instalacyjnej poniżej poziomu posadzki. Przed wejściem do obydwu sal umieszczono regulamin korzystania oraz zestawy tablic informujące jak bezpiecznie korzystać ze sprzętu sportowego oraz wykonywać ćwiczenia.

(dowód: akta kontroli str. 23-24, 35, 99-100)

Stan techniczny urządzeń miejskiego boiska oraz miejskiej hali sportowej był dobry, z wyjątkiem urządzenia do ćwiczenia skoku w dal. Zarówno na boisku jak i na hali umieszczono tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania i wykonywania ćwiczeń.

(dowód: akta kontroli str. 101-105)

2.4. W obu budynkach Szkoły zorganizowano świetlicę⁹. W okresie objętym kontrolą wpłynęło odpowiednio 35, 43 oraz 70 wniosków o przyjęcie dzieci na świetlicę, wszystkie zostały rozpatrzone pozytywnie. Godziny funkcjonowania obu świetlic ustalono na 7.15-15.00.

(dowód: akta kontroli str. 12)

Stwierdzono, że¹⁰:

- liczba uczniów przypadająca na jednego wychowawcę odpowiadała wymogom określonym w § 7 ust. 2 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹¹ (nie więcej niż 25 uczniów);
- świetlicę wyposażono w stoliki i krzeselka, telewizor, sprzęt audio, książki, gry planszowe, tablica, tablice korkowe;
- zapewniono dzieciom dostęp do napojów oraz różnorodne zajęcia – zarówno w pomieszczeniu jak i na powietrzu (rozmowa na temat „Jak dbać o naszą planetę”, gra w ping-ponga, odrabianie zadań domowych, gry i zabawy

⁸ Wyniki kontroli PSSE w Żaganiu na zlecenie NIK.

⁹ Powierzchnia świetlicy w głównym budynku wynosiła 15 m², w budynku przy ul. Kolejowej – 28 m².

¹⁰ Na podstawie wyników oględzin pomieszczeń świetlicy oraz prowadzonej w świetlicy dokumentacji.

¹¹ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

rekreacyjne na boisku szkolnym – piłka nożna, skakanie na skakance, paletki, gry i zabawy w kręgu);

- zajęcia odbywały się zgodnie z przedłożonym Planem pracy dydaktyczno-wychowawczej świetlicy na rok szkolny 2014/2015.

(dowód: akta kontroli str. 99-101, 106)

Stan higieniczno-sanitarny świetlic w obu budynkach był prawidłowy, wysokość mebli była zróżnicowana oraz dostosowana do wzrostu uczniów¹².

(dowód: akta kontroli str. 23, 35)

2.5. W budynku głównym Szkoły funkcjonowała stołówka (dzieci z klas I-III po lekcjach są dowożone autobusem na obiad) czynna od godz. 12.30 do 14.30, przerwa „obiadowa” 20-minutową wyznaczono na godz. 12.30. W latach objętych kontrolą uczniowie korzystali z programów żywieniowych tj. „Owoce w szkole” (dla uczniów klas I-III) oraz „Szkłanka mleka” (klasy I-VI).

(dowód: akta kontroli str. 12, 108-110)

Stan higieniczno-sanitarny stołówki szkolnej oraz kuchni był dobry¹³, z wyjątkiem stanu schodów i powierzchni ścian przed wyjściem ewakuacyjnym oraz wejściem dla personelu od strony zaplecza¹⁴ oraz braku ciepłej wody w umywalce do mycia rąk dla pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 50-61)

Na terenie Szkoły nie było sklepiku szkolnego ani automatów z napojami lub żywnością.

(dowód: akta kontroli str. 101-102)

2.6. Nauka uczniów w klasach I-III odbywała się w odrębnym budynku. Warunki pobytu w Szkole uczniów przedstawiały się następująco:

- sale lekcyjne odpowiadały wymogom określonym w załączniku nr 2 (część dotycząca zalecanych warunków i sposobu realizacji) do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹⁵, tj. m.in. składały się z dwóch części: edukacyjnej (wyposażonej w tablicę, stoliki itp.) i rekreacyjnej. Sale wyposażone były w pomoce dydaktyczne, sprzęt audio, gry i zabawki dydaktyczne, kąciki tematyczne oraz biblioteczkę. W salach znajdowały się szafki imiennie oznaczone dla każdego ucznia;
- dzieci z klas poziomu I-III korzystają ze stołówki w budynku głównym Szkoły, po lekcjach są przewożone autobusem;
- w budynku na każdym piętrze wydzielono sanitariaty z bieżącą ciepłą i zimną wodą, środkami higieny osobistej;
- do dyspozycji uczniów była również świetlica wyposażoną w sprzęt audiowizualny, pomoce dydaktyczne, gry planszowe oraz biblioteka,
- w budynku zorganizowano dwa pomieszczenia na szatnię z możliwością pozostawienia odzieży wierzchniej i obuwia na zmianę.

(dowód: akta kontroli str. 99-100)

¹² Na podstawie wyników kontroli PSSE w Żaganiu.

¹³ Ocena dokonana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żaganiu.

¹⁴ Nierówne powierzchnie, chropowate, łuszczące się powłoki farby co utrudnia utrzymanie w czystości.

¹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 977 ze zm.

Szatnię dla uczniów klas IV-VI zorganizowano na parterze budynku, wyposażono w wieszaki umożliwiające pozostawienie odzieży wierzchniej. W każdym gabinecie lekcyjnym wydzielono i oznaczono półki przyporządkowane danej klasie, a uczniowie korzystali z możliwości pozostawienia w nich części podręczników lub przyborów szkolnych¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 101-102)

2.7. Teren i budynki Szkoły spełniały wymogi określone w § 5, § 7, § 8, § 9 i § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w następującym zakresie:

- plan ewakuacji umieszczono w widocznym miejscu, wyraźnie i trwale oznaczono drogi ewakuacyjne;
- teren obu szkół ogrodzono, budynek główny był prawidłowo oświetlony, a szlak komunikacyjny wychodzący poza teren szkoły zabezpieczono przed bezpośrednim wyjściem na jezdnię;
- w pomieszczeniach sanitarnych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej;
- balustrady klatek schodowych z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, otwarta przestrzeń nad schodami zabezpieczona siatką.

(dowód: akta kontroli str. 21-26, 101-102)

W toku kontroli NIK stwierdzono: uszkodzenia części ogrodzenia, uszkodzenia płytek chodnikowych, odstające elementy metalowych i pni drzew, ubytki posadzki w holu, zły stan techniczny ścian i sufitów w szatni przy sali gimnastycznej. Teren budynku „małej szkoły” m.in.: był nieoświetlony, a przed budynkiem w dwóch ławkach stwierdzono uszkodzony element drewniany siedzisk. Ponadto, teren poza szkołą (chodnik) był niezabezpieczony, tj. istniała możliwość bezpośredniego wyjścia na jezdnię. Stwierdzono także liczne ubytki zaprawy cementowej na obudowie śmietnika¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 36)

2.8. W budynku głównym Szkoły zlokalizowano 11 sal dydaktycznych, których powierzchnia wynosiła 50,42 m² (8 sal i pracownia komputerowa) i dwie sale po 54,92 m², w przeliczeniu na jednego ucznia¹⁸ odpowiednio stanowiło to 2,19 m² i 2,39 m². Stan techniczny sprzętu i mebli edukacyjnych był dobry. We wszystkich salach lekcyjnych znajdowały się meble o cechach o zróżnicowanej wysokości – w salach wywieszono przymiary z oznaczonymi kolorami cech, w 70% posiadały certyfikaty.

(dowód: akta kontroli str. 22)

W budynku „małej szkoły” uczniowie korzystali z siedmiu sal dydaktycznych, powierzchnia całkowita przypadająca na jednego ucznia wynosiła od 1,53 m² w sali nr 2 do 3,12 m² w sali nr 11¹⁹. Stan techniczny sprzętu i mebli edukacyjnych był dobry, w 90% meble posiadały certyfikaty. Meble w klasach były dostosowane do wymagań ergonomii (na podstawie badania czterech oddziałów), z wyjątkiem pracowni komputerowej.

¹⁶ Oględziny gabinetów potwierdziły korzystanie przez uczniów z możliwości pozostawienia podręczników.

¹⁷ Oceny dokonano w toku oględzin oraz na podstawie wyników kontroli PSSE w Żaganiu na zlecenie NIK.

¹⁸ Najliczniejsza klasa stanowi 23 uczniów.

¹⁹ Do 2 m² powierzchni na jednego ucznia przypadało w pięciu salach, w dwóch salach – 2,02 m² i 2,06 m², w jednej – 3,12 m².

W trzech salach (nr 2, 3 i 8) stwierdzono nieprawidłowy – prawostronny lub z tyłu, kąt padania światła dziennego na stanowisko pracy ucznia²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 34-35)

2.9. Szkoła umożliwiała uczniom dostęp do internetu w pracowniach komputerowych zorganizowanych w dwóch budynkach: 21 komputerów do nauki uczniów w klasach I-III (w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 było ich 11) oraz 11 komputerów w klasach IV-VI.

Według stanu na dzień oględzin, na 21 komputerach (kl. I-III) nie zainstalowano oprogramowania filtrującego przed dostępem do treści niepożądanych, o którym mowa w art. 4a ustawy o systemie oświaty, natomiast na 11 (kl. IV-VI) zainstalowano program Benjamin Net w wersji testowej działającej przez 14 dni.

(dowód: akta kontroli str. 99-100, 154)

2.10. W Szkole zapewniono dzieciom dostęp do opieki przedmedycznej poprzez zorganizowanie w budynku głównym gabinetu pielęgniarki szkolnej czynnego w dniach poniedziałek i środa w godz. 8.00-13.00, czwartek w godz. 8.00-14.00. W poprzednich latach szkolnych gabinet czynny był: 2012/2013 - pn. i śr. 8.00-14.30, czw. 12.00-14.30, pt. 8.00-14.00, wt. nieczynne oraz 2013/2014 - pn. i śr. 8.00-13.00, czw. 12.00-14.30, pt. 8.00-14.00, wt. nieczynne.

Szkoła posiadała komplet apteczek oraz tzw. apteczkę wycieczkową. W budynku „małej szkoły” apteczka znajdowała się w pokoju nauczycielskim, a jej wyposażenie było kompletne. Żadna z trzech apteczek w budynku głównym nie posiadała kompletu środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 12, 99-100, 107)

Stosownie do § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, nauczyciele prowadzący zajęcia wychowania fizycznego, w tym również nauczyciele nauczania zintegrowanego, zostali przeszkoleni w zakresie zasad udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 111-118)

2.11. W rejestrze wypadków w roku szkolnym 2012/2013 odnotowano sześć, a w roku szkolnym 2013/2014 – pięć zdarzeń, które miały miejsce na terenie Szkoły. Odnotowano w nim imię i nazwisko ucznia, datę i miejsce zdarzenia oraz rodzaj doznanych obrażeń. Rejestr nie zawierał wszystkich informacji określonych we wzorze rejestru stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny (nie odnotowano okoliczności wypadku, udzielonej pomocy, środków zapobiegawczych oraz wydanych zarządzeń). O wypadkach nie informowano pracownika BHP²¹, organu prowadzącego oraz rady rodziców, pomimo wymogu określonego w § 41 ust. 1 pkt 2, 4 i 5 cyt. rozporządzenia. Dyrektor Szkoły nie powołał zespołu powypadkowego oraz nie sporządzano protokołów powypadkowych, o których mowa w § 43 ust. 1 i 2 cytowanego rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 119)

2.12. Co roku, stosownie do § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przy udziale inspektora bhp prowadzono kontrolę dwóch obiektów Szkoły pod kątem stanu technicznego budynków oraz jego otoczenia, stanu wyposażenia

²⁰ Na podstawie wyników kontroli PPSE w Żaganiu.

²¹ Społeczny Inspektor Pracy został wybrany na posiedzeniu rady pedagogicznej w dniu 11 września 2014 r.

i urządzeń technicznych. Kopię protokołów kontroli każdorazowo przekazywano do Urzędu Miejskiego w Iłowej.

W 2012 r. uwag nie stwierdzono, w 2013 r. zalecono usunięcie drobnych usterek, co zostało zrealizowane. W dniu 26 sierpnia 2014 r. po kontroli budynku głównego nie stwierdzono nieprawidłowości, natomiast odnośnie budynku przy ul. Kolejowej 11 w protokole wskazano w szczególności następujące uchybienia:

- brak możliwości dojazdu do budynku służb ratowniczych – konieczność utwardzenia drogi wewnętrznej,
- brak urządzeń oddymiających w klatce schodowej lub służących do usuwania dymu (jedyne kierunki ewakuacji) – zagrożenie życia ludzi,
- brak oświetlenia awaryjnego na poziomych drogach kondygnacji parteru, I i II piętra oraz na klatce schodowej,
- zaniżona szerokość biegu na klatce schodowej oraz zaniżona wysokość pomieszczeń na III kondygnacji,
- na drogach ewakuacyjnych zastosowano materiały łatwo zapalne, których produkty rozkładu termicznego są bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące,
- szkoła nie posiada wewnętrznej instalacji hydrantowej.

(dowód: akta kontroli str. 120-128)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Teren i budynki Szkoły nie spełniały części wymogów sformułowanych w § 7 ust. 2 pkt 1-2, ust. 3 i ust. 4, § 8 ust. 2, § 9 ust. 1 i § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Na dzień przeprowadzenia oględzin:

- w części rekreacyjnej przed budynkiem głównym uszkodzone płytki chodnikowe na całej powierzchni (popękane, nierówne, zapadnięte z licznymi ubytkami),
- na części rekreacyjnej za budynkiem (część trawiasta) odstające elementy metalowe i pnie drzew, uszkodzone nierówne płytki chodnikowe w przejściu uczniów do terenu rekreacyjnego;
- w holu posadzka zniszczona, nierówna, wytarta z licznymi ubytkami, miejscowe uzupełnienia betonowe nierówne, popękane;
- w zapleczu przy sali gimnastycznej brudne, zakurzone ściany i sufity, miejscowy zaciek z łuszczącą się farbą, w szatniach zły stan techniczny ścian i sufitów – odpryski farby, pęknięcia, miejscowe zacieki z szarymi i rdzawymi przebarwieniami, w korytarzu brak osłon przy punktach świetlnych jarzeniowych, przy wejściu do korytarza włącz do studzienki instalacyjnej zamontowany poniżej posadzki;
- w sanitariacie dla chłopców stolarka drzwiowa do kabin w złym stanie technicznym – wypaczona, zdeformowana, co uniemożliwia zamykanie drzwi;
- teren budynku „małej szkoły” jest nieoświetlony, szlak komunikacyjny wychodzący poza teren szkoły niezabezpieczony w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię, otwarte przestrzenie pomiędzy biegami schodów niezabezpieczone, a schody do wejścia głównego nie były wyposażone w balustrady.

Ponadto stwierdzono:

- siatka ogrodzeniowa była uszkodzona z odstającymi drutami w dwóch przęsłach od strony hali sportowej,

- przed budynkami w ławkach uszkodzone były elementy drewniane siedzisk z odstającymi drzazgami,
- w szatni oświetlenie jarzeniowe nie posiadało osłon.

(dowód: akta kontroli str. 21-26, 33-36)

Następujące okoliczności, według wyjaśnień dyrektor Szkoły, miały wpływ na stwierdzone nieprawidłowości: ciągle niedofinansowywanie szkoły, brak środków na remonty oraz z uwagi na korzystanie z placu przez wszystkich mieszkańców łowej oraz częściowo przez niedopatrzenie ze strony dyrektora. W toku kontroli dyrektor przedstawiła plan – harmonogram napraw i remontów – te kosztochłonne, jak wymiana posadzki, budowa balustrad, oświetlenie terenu zaplanowano na 2016 r., pozostałe będą usuwane na bieżąco, najpóźniej do końca sierpnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 84-87)

Do dnia 5 listopada 2014 r. usunięto następujące usterki: naprawiono ogrodzenie oraz siedziska ławek, uzupełniono ubytki w obudowie śmietnika, w pomieszczeniu szatni położoną nową wykładzinę, wyrównano poziom studzienki przy wejściu do Sali gimnastycznej²².

(dowód: akta kontroli str. 141-144, 150-153)

2. Część sal dydaktycznych w „małej szkole” nie spełniała wymogów sformułowanych w § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, gdyż: w trzech (nr 2, 3 i 8) stwierdzono nieprawidłowy – prawostronny lub z tyłu, kąt padania światła dziennego na stanowisko pracy ucznia, natomiast w pracowni komputerowej ławki niedostosowano do zasad ergonomii oraz nieprawidłowo je zestawiono²³. Stosownie do ww. przepisów rozporządzenia, w pomieszczeniach szkoły zapewnia się właściwe oświetlenie, a sprzęty, z których korzystają osoby pozostające pod opieką szkoły, dostosowuje się do wymagań ergonomii.

(dowód: akta kontroli str. 35)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że z uwagi na fakt, iż budynek częściowo został dostosowany do potrzeb szkoły to spełnienie wszystkich warunków przy dużej liczbie uczniów i ograniczeniach lokalowych nie jest możliwe. Ławki i krzesła w pracowni komputerowej będą dostosowane do wzrostu dzieci do 31.12.2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 84-87)

3. Urządzenie na boisku miejskim do ćwiczenia skoku w dal na dzień przeprowadzenia oględzin było w złym stanie technicznym niezapewniającym bezpiecznego wykonywania ćwiczeń – zniszczona i nierówna nawierzchnia gumowej wykładziny ułożonej na części szerokości rozbiegu, w której zbierają się zanieczyszczenia (piasek, liście), a po deszczu tworzą się kałuże.

Powyższe stanowi naruszenie § 2 i § 31 ust. 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, zgodnie z którym dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę poza obiektami należącymi do tych jednostek, a ćwiczenia prowadzone są z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających pełne bezpieczeństwo ćwiczących.

(dowód: akta kontroli str. 101-105)

²² Kontrola sprawdzająca przeprowadzona przez PSSE w Żaganiu w dniu 5 listopada 2014 r.

²³ Ławki o wysokości 76 cm dla wzrostu 159-188 cm oraz krzesła w rozmiarach 35, 38 i 43 dla wzrostu 119-176,5 cm.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że Szkoła nie ma wpływu na stan techniczny tych urządzeń, bo obiekt nie należy do szkoły, jednakże nie zdawała sobie sprawy z tego w jakim stanie jest rozbieg. Zadeklarowała, że nauczyciele nie będą korzystali z ww. urządzenia, aż do usunięcia usterek oraz wystąpiła do zarządcy obiektu, aby poprawiono stan techniczny rozbiegu²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 84-87)

4. Na 21 komputerach służących do nauki dzieciom w klasach I-III w okresie objętym kontrolą nie zainstalowano oprogramowania filtrującego przed dostępem do treści niepożądanych, co stanowiło naruszenie art. 4a ustawy o systemie oświaty, który stanowi, że szkoły zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

Natomiast na 11 komputerach, służących do nauki uczniom w klasach IV-VI, zainstalowano program Benjamin Net w wersji testowej, zainstalowana wersja ważna była jeszcze przez 10 dni, co oznacza, że program działał od 4 dni. W ocenie NIK takie zabezpieczenie było niewystarczające, gdyż wersja testowa nie jest pełną wersją programu oraz nie zapewnia pełnej funkcjonalności, o czym informuje producent programu w momencie jego uruchomienia.

(dowód: akta kontroli str. 99-100)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że z uwagi na oszczędności finansowe na 11 komputerach zainstalowano jedynie wersję testową programu. Natomiast brak oprogramowania w pracowni dla klas I-III wynikał z niedopatrzenia.

(dowód: akta kontroli str. 80-83)

W toku kontroli zakupiono oraz zainstalowano program Arcabit Bezpieczna Szkoła na 100 komputerów (licencja z dnia 23.09.2014 r.), który zawiera m.in. „moduł kontroli rodzicielskiej” oraz zapewnia bezpieczne korzystanie z Internetu dzięki skanowaniu witryn internetowych podczas przeglądania, pozwala zablokować dostęp do stron, których przeglądanie nie jest pożądane w szkole.

(dowód: akta kontroli str. 101-102, 137-139)

5. Stosownie do § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pomieszczenia szkoły wyposaża się w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy. W zakresie wyposażenia apteczek szkolnych stwierdzono, że:

- żadnej z trzech apteczek w budynku głównym Szkoły nie zaopatrzone w instrukcję udzielania pierwszej pomocy,
- w pokoju nauczycieli wychowania fizycznego brakowało rękawic lateksowych oraz nożyczek, a w kuchni – chusty trójkątnej i opaski elastycznej,
- w pokoju nauczycieli w-f oraz kuchni stwierdzono przeterminowane opaski opatrunkowe oraz środek do dezynfekcji ran.

(dowód: akta kontroli str. 107)

Braki w wyposażeniu apteczek oraz przeterminowane środki dyrektor Szkoły wyjaśniła niedopatrzeniem. W toku kontroli usunięto nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 80-83)

²⁴ Pismo z dnia 28.10.2014 r. do Prezesa Klubu Piłkarskiego „Piast” w Ilowej.

6. W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie realizowała obowiązków sformułowanych w § 41 ust. 1 pkt 2-5, § 43 ust. 1, 2 i 4 oraz nierzetelnie realizowała obowiązek określony w § 50 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. I tak:

- Prowadzony przez Szkołę rejestr wypadków nie odpowiadał wzorowi określonemu w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia oraz nie zawierał kompletu wymaganych informacji (rodzaju wypadku, okoliczności wypadku, rodzaju zajęć, opisu udzielonej pomocy oraz podjętych środków zapobiegawczych). Powyższe stanowiło naruszenie § 50 ww. rozporządzenia.
- O wypadkach nie informowano pracownika BHP, organu prowadzącego oraz rady rodziców, co stanowiło naruszenie wymogu określonego w § 41 ust. 1 pkt 2, 4 i 5 cyt. rozporządzenia.
- Dyrektor nie powołała zespołu powypadkowego, w którego skład powinien wchodzić pracownik służby bhp oraz społeczny inspektor pracy, co stanowiło naruszenie § 43 ust. 1 ww. rozporządzenia.
- W przypadku 11 zdarzeń zaklasyfikowanych jako wypadki na terenie Szkoły nie przeprowadzono postępowania powypadkowego i nie sporządzono dokumentacji powypadkowej, w tym protokołu powypadkowego wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia, co stanowiło naruszenie § 43 ust. 2 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 119)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że za każdym razem uczniom pomocy przedlekarskiej udzieliła pielęgniarka szkolna oraz byli powiadomieni rodzice lub opiekunowie dziecka. Opisane nieprawidłowości wynikały z przeoczenia i zaniedbania.

(dowód: akta kontroli str. 80-83)

W toku kontroli (08.10.2014 r.) dyrektor powołała zespół powypadkowy, w składzie społeczny inspektor pracy oraz pracownik służby bhp. Zaprowadzono rejestr wypadków zgodny z wzorem określonym w rozporządzeniu oraz opracowano wzór notatki na okoliczność wypadku w szkole i powiadomienia odpowiednich osób.

(dowód: akta kontroli str. 140)

7. Kontrola, o której mowa w § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przeprowadzona w dniu 26.08.2014 r. wykazała nieprawidłowości w zakresie stanu budynku „małej szkoły” oraz jego otoczenia (opisanych w pkt 2.13 niniejszego wystąpienia). Zgodnie z § 2 cyt., rozporządzenia dyrektor szkoły zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole.

W sprawie działań zmierzających do usunięcia nieprawidłowości dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie posiada środków finansowych do wykonania prac remontowych, ich zakres przekracza możliwości finansowe i kompetencje dyrektora. Wydatki na usługi remontowe w latach 2012-2014 (30 września) wyniosły jedynie 103,5 tys. zł²⁵. W zeszłym roku szkolnym priorytetem było przygotowanie szkoły do przyjęcia sześciolatek, w związku z tym przeprowadzono remont sal celem podziału na część edukacyjną i rekreacyjną. W ocenie dyrektora decyzja w zakresie usunięcia nieprawidłowości należy do organu prowadzącego.

(dowód: akta kontroli str. 129-132)

²⁵ Na podstawie sprawozdań Rb-28S wydatki w § 4270 wyniosły: w 2012 r. – 55.943,57 zł, 2013 r. – 27.798,73 zł, 30.09.2014 r. – 19.811,70 zł.

Burmistrz Iłowej Adam Gliniak wyjaśnił, że ze względu na ograniczone środki finansowe w budżecie Gminy nie ma realnych możliwości dokonania remontów, czy modernizacji polegających m.in. na poszerzeniu klatki schodowej, czy podwyższeniu wysokości pomieszczeń w III kondygnacji. Stwierdzone nieprawidłowości wymagają dużych nakładów finansowych w celu doprowadzenia budynku do prawidłowego funkcjonowania zgodnie z przepisami budowlanymi jak i p.poż. Burmistrz polecił Pani dyrektor określić sposób usunięcia w/w nieprawidłowości i koszty z tym związane celem wprowadzenia tych zadań do realizacji w budżecie Gminy w kolejnych latach.

(dowód: akta kontroli str. 133-134)

Po spotkaniu z inspektorem nadzoru budowlanego w dniu 31 października 2014 r. dyrektor Szkoły przedstawiła Burmistrzowi zakres prac niezbędnych do wykonania oraz ich szacunkową wartość: prace projektowe 60 tys. zł, prace remontowe 595 tys. zł. Ustalono, że z punktu widzenia bezpieczeństwa w pierwszej kolejności należy przeprowadzić remont klatki schodowej oraz zamontować instalację hydrantową.

(dowód: akta kontroli str. 135)

Ocena cząstkowa

Teren i budynek Szkoły nie spełniały wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny, nie były w pełni bezpieczne - nawierzchnia zarówno przejść, jak i placu rekreacyjnego jest nierówna, budynek „małej szkoły” jest nieoświetlony, a schody niezabezpieczone balustradami, stwierdzono zły stan techniczny urzędującego do skoku w dal.

Zapewniono uczniom możliwość korzystania z obiadów w stołówce szkolnej oraz z programów żywieniowych, a dzieciom, które z różnych przyczyn musiały przebywać dłużej w Szkole, zorganizowano opiekę w świetlicy. Udostępniono uczniom półki, na których pozostawiali część podręczników lub przyborów szkolnych.

Niedostatecznie realizowano obowiązki w zakresie wypadków szkolnych o czym świadczy nierzetelnie prowadzony rejestr wypadków, brak zespołu powypadkowego i dokumentacji powypadkowej oraz niepowiadomienie wszystkich wymaganych organów. Ponadto stwierdzono niekompletne wyposażenie apteczek.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, uwzględniając działania podjęte w toku kontroli NIK służące bieżącemu eliminowaniu stwierdzonych nieprawidłowości, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Organizację pracy uczniów w sposób zapewniający higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach w zakresie rozkładu planów lekcji oraz dostosowania mebli do zasad ergonomii.
2. Dostosowanie terenu i budynku Szkoły do obowiązujących wymogów.
3. Prawidłową realizację obowiązków w sytuacjach wypadków, w tym dotyczących prowadzenia dokumentacji powypadkowej.

²⁶ Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 27 listopada 2014 r.

Kontroler
Natalia Kajzer
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
podpis

.....
podpis